

הטרור היהודי והפשיעה הלאומנית מאיצים קריסת מערכות במדינת ישראל

צוות המחקר "מסכסוך להסדרים" | 10 בספטמבר, 2026

הטרור היהודי הפך מבעיית אכיפה מקומית לאיום אסטרטגי מובהק על מדינת ישראל ועל אופייה הדמוקרטי. שילוב הרסני של תת-אכיפה, היעדר גיבוי מדיני לזרועות הביטחון וחולשת מערכות המשפט והאכיפה – כל אלה במשולב יוצרים מציאות של פריקת עול, אי-הכרה במוסדות המדינה ואובדן המונופול השלטוני על הפעלת הכוח. היעדר תגובה ישראלית נחושה לתופעה מהווה עדות לכך שמדובר במדיניות מונחית מלמעלה.

מציאות זו מעמידה את ישראל בפני סכנה רב-מערכתית: ביטחונית – הפניית תשומת לב וכוחות צה"ל להתמודדות עם הטרור היהודי, על חשבון צרכי הגנה בזירות אחרות ושחיקה מבצעית מתמשכת של הצבא. בנוסף, גוברת הסכנה להתקוממות אלימה ביהודה ושומרון, לצד קריסת מנגנוני הייצוב הפלסטיניים; משילוטית וחברתית – החלשת מערכות אכיפת החוק, שחיקת הממלכתיות וחלחול מסוכן של האלימות אל תוך החברה הישראלית, באופן העלול לשתק את תפקוד המדינה; בינלאומית – הצגת ישראל כמדינה כוחנית, דכאנית וגזענית גורמת לאובדן הלגיטימציה להפעלת כוח, לפגיעה אנושה במעמדה של ישראל באזור ובעולם ולסכנת בידוד מדיני חריף.

אנו מתריעים על סכנה לעצם יכולתה של ישראל לשלוט ולתפקד. כפי שמלמדת ההיסטוריה, דמוקרטיות שאינן מרסנות כוחות רדיקליים בתוך – אינן שורדות.

מגמות ההסלמה ואוזלת היד של מערכת הביטחון – צה"ל, השב"כ ומשטרת ישראל

- **זינוק באירועי פשיעה לאומנית יהודית:** על פי נתוני מערכת הביטחון, בחציון הראשון של 2026 נרשמו 660 אירועי פשיעה לאומנית – עלייה של 63% בהשוואה לחציון השני של 2025 (405 אירועים), ועלייה של 50% בהשוואה לחציון המקביל אשתקד. כמו כן נרשמו פגיעות בנפש ונזק ברכוש: במחצית הראשונה של 2026 נפגעו מטרור יהודי 140 פלסטינים ו-6 נהרגו. האו"ם (OCHA) מדווח בממוצע על 6 אירועים ביום – שיא במספר התקפות המתנחלים שגרמו לנפגעים או לנזק ברכוש. הלחץ והאלימות הובילו לעקירתם של אלפי פלסטינים מקהילות רועים וחקלאים בשטח C.
- **פגיעה ישירה בכוחות הביטחון:** נרשמה עלייה של כ-36% בתקיפות ממוקדות של מתנחלים נגד חיילים ושוטרים – 45 אירועים בחציון הראשון של 2026 לעומת 33 בתקופה המקבילה ב-2025. האירועים כוללים יידוי אבנים לעבר כוחות צה"ל, עימותים פיזיים, חסימות צירים, ניקוב צמיגים של רכבים צבאיים (כולל רכבים של מפקדי גדודים) והפרעה לכוחות בביצוע משימות פינוי או אבטחה. בדיונים סגורים מעידים קצינים בכירים בפיקוד המרכז כי עד 80% מהדיווחים ביומני המבצעים בחטיבות מסוימות עוסקים בפשיעה לאומנית יהודית. בשל הצורך להסיט כוחות לניהול אירועי חיכוך אלה, הצבא נאלץ לבטל מעצרים מתוכננים של מבוקשים פלסטינים.

קריסה במערכת ההבנות של ישראל לגבי עצמה

הבעיה אינה רק בעלייה בהיקף האלימות, אלא גם בתת-אכיפה וברוח הגבית שמאפשרת אותה. היעדר גיבוי מדיני עקבי לצה"ל, לשב"כ ולמשטרה מחליש את יכולתם לקטוע ולמגר את התופעה. לכאורה, ניתן הכשר לתפיסה שלפיה ניתן להפעיל לחץ מתמשך על קהילות פלסטיניות, להרוס ולהצית מבנים פלסטיניים בשטח C, לשנות את המציאות בשטח – כל זאת

כדי להרחיק ולגרש פלסטינים החיים ופועלים בשטח C ולהכשירו להחלת הריבונות הישראלית. הכשל המרכזי הוא ההתנהלות, שהיא כתם מוסרי. מעבר לכך, היא לוקה בחוסר ההתייחסות לשרשרת התגובות וההשלכות המתלוות אליה, הן בזירה הפנים ישראלית והן בזירה הבינלאומית.

מפקד פיקוד המרכז, האלוף אבי בלוט, ציין באיגרות ובמפגשים כי האלימות "אינה התרחשות בחלל ריק וניזונה מרוח גבית ציבורית". בצה"ל מצביעים על כך שאי-גיוי נחרץ מצד רבנים, מנהיגי התיישבות ופוליטיקאים מעניק לגיטימציה לפעילים קיצונים בשטח. כך מתרחשת נורמליזציה של מתן לגיטימציה לפעולות נקמה של יהודים לטרור פלסטיני, למרות שהן פוגעות בחפים מפשע ללא הבחנה.

קצינים בפיקוד מרכז אף מודים כי הם "נכשלים מדי יום בשמירה על החוק" בשל מחסור בסמכויות וכלים משפטיים ואכיפתיים. פעילים המורחקים או נעצרים משתחררים תוך זמן קצר על ידי בתי המשפט וחוזרים לשטח. ניתוח נתוני אכיפת החוק לגבי אזרחים ישראלים ביהודה ושומרון (2005–2025) מראה כי כ-94% מתיקי החקירה שנפתחו בעקבות עבירות ממניע אידיאולוגי נסגרים בלי כתב אישום. רק כ-3% מכלל התיקים מסתיימים בהרשעה. גם היעדר גיבוי פוליטי לצבא ואי-גיוי התופעה מעניקים רוח גבית לפעילים.

הפעילות הנרחבת בשטח של גדודי הגנה מרחבית (הגמ"ר) וכיתות כוננות, המאוישים על ידי תושבים מקומיים חמושים בשירות מילואים באזור מגוריהם, מייצרת טשטוש בין התחום האזרחי לבין התחום המבצעי-צבאי ומעצימה את החיכוך. קצינים מדווחים כי ניסיונות להקפיד על שלטון החוק נתקלים בהאשמות בדבר "שיח של ה-6 באוקטובר" או בתווית של "שמאלניות".

טרור יהודי משתלב עם מה שמכונה על ידי הקהילה הבינלאומית "אלימות מדינה" – תפיסת שטחים באמצעות "חוות חקלאיות" ומאחזים לא חוקיים משמשת אמצעי מרכזי לנישול פלסטינים מאדמותיהם, תוך תמיכה בתקציבים ובתשתיות של רשויות המדינה. פעולות אלו מקדמות את "תוכנית ההכרעה" והכשרת התנאים לגירוש פלסטינים ולהחלת ריבונות על יהודה ושומרון. במציאות זו, ריסון הטרוריסטים היהודים נתפס כסותר את העמקת האחיזה בשטח ומדיניות הממשלה.

ישראל אינה יכולה לראות בעצמה מדינת חוק בעלת צבא ממלכתי, המאופיינת באחריות משותפת ובגיבוי הדדי של תת-המערכות (צבא, משטרה, שב"כ וממשלה), ובה בעת להשלים עם אכיפה בדרגות, עמידה מן הצד וטשטוש העובדות. כאשר אלימות אידיאולוגית זוכה לחסינות בפועל או לגיבוי פוליטי, נשחקים סמכות הפיקוד, משמעת צה"ל והמונופול של המדינה על הפעלת הכוח.

עיוורון לגבי השפעת הטרור היהודי על הסביבה האסטרטגית

הטרור והאלימות נגד פלסטינים ביהודה ושומרון, לצד עקירת קהילות ופגיעה במקורות מחייתן, שוחקים את הלגיטימיות של הרשות הפלסטינית ואת יכולתה להגן על האוכלוסייה שבתחומי אחריותה. לכך מצטרפים צעדים מכוונים להחלשת הרשות, ובהם קיזוז כספי הסילוקין, שהחריפו את המשבר הפיסקלי והביאו לתשלום מופחת של 50%–70% בלבד ממשכורות עובדיה. מדיניות זו, העולה בקנה אחד עם שאיפתם של גורמים בישראל להחליש את הרשות ואף להביא לקריסתה, אינה מביאה בחשבון את מלוא השלכותיה על ישראל – מהצורך לשאת באחריות לצרכיהם של כשלושה מיליון פלסטינים ועד להעמקת בידודה בזירה האזורית והבינלאומית ולהתגברות הקריאות להחרמתה.

יתרה מכך, אובדן המשילות של הרשות יוצר סכנה ביטחונית מיידית. ככל שנחלשת יכולתה להגן על האוכלוסייה הפלסטינית, גובר החשש שמנגנוני הביטחון שלה יפסיקו לסכל טרור ולשתף פעולה עם צה"ל, ואף יפנו את נשקם נגד חיילים וישראלים באזור בתגובה לפגיעה בפלסטינים. בד בבד, הוואקום השלטוני והפגיעה ברציפות הטרטוריאליה הפלסטינית מעודדים את צמיחתן מחדש של קבוצות חמושות – כגון התנזים או חוליות מקומיות – שאינן כפופות לרשות ועלולות לארגן פעולות נקם ותגובה אלימה להתקפות של יהודים על כפרים.

הסטת כוחות צה"ל להתמודדות עם פורעים יהודים פוגעת במיקוד המבצעי ומצמצמת את סדר הכוחות המוקצה לסיכול הטרור הפלסטיני ולמשימות בזירות אחרות. כך נוצר מעגל המזין את עצמו: הטרור היהודי מחליש את מנגנוני הייצוב בזירת יהודה ושומרון, מגביר את המוטיבציה הפלסטינית לפעולות אלימות ומחייב הפעלת כוח ישראלית נרחבת יותר; זו, בתורה, מגדילה את מספר הנפגעים ואת החיכוך ומקשה להבחין בין אוכלוסייה חפה מפשע לבין גורמי טרור. הסלמה עלולה להקרין גם למזרח ירושלים ובייחוד להר הבית, הנתון ממילא לפרובוקציות מצד קיצונים יהודים, וכן לפנים ישראל ולזירות נוספות.

היא אף עשויה לזמן לאיראן, לחזבאללה, לחות'ים, למיליציות השיעיות, לטורקיה ולקטר הזדמנויות ומניעים נוספים לפעול נגד ישראל במגוון אמצעים.

השלכות אזוריות ובינלאומיות: החיכוך והחרפת האירועים האלימים בשטחי יהודה ושומרון מקשים על ירדן ומצרים לשמר תיאום ביטחוני עם ישראל ומרחיקים את האפשרות להרחיב את "הסכמי אברהם" מול מדינות נוספות וכן לגבש שיתוף פעולה אזורי נגד איראן. יתר על כן, הטרור היהודי, לצד מדיניות ההתיישבות חסרת הבלמים, הפכו לכלים האפקטיביים ביותר במערכה נגד ישראל בזירה הבינלאומית. מערכה זו מציגה את ישראל כמדינה כוחנית, דכאנית וגזענית, שמקדמת בפועל רעיונות של טיהור אתני של הפלסטינים. היעדר תגובה ישראלית נחושה לתופעה מהווה עדות לכך שמדובר במדיניות המונחית מלמעלה, שלמעשה מרחיבה חשיפה לסנקציות אפשריות נגד יחידים וגופים במדינת ישראל, ללחץ משפטי ודיפלומטי ולבחינה מחמירה של שיתופי פעולה ביטחוניים וכלכליים של מדינות העולם עימה. ככל שהטרור היהודי יימשך ללא מענה אפקטיבי למיגורו ואף תיחשף התמיכה בו על ידי רשויות המדינה, תישחק יכולת ישראל להציג את פעולותיה כהגנה עצמית גם בזירות אחרות – לבנון, רצועת עזה וסוריה – ולגייס תמיכה מארצות הברית ומאירופה.

לסיכום, הטרור והפשעה הלאומניים מהווים איום אסטרטגי שעלול לפגוע בביטחון הלאומי של מדינת ישראל, בשלטון החוק וביסודותיה הדמוקרטיות, וכן בערכי יסוד הומניסטיים המעוגנים הן במסורת היהודית והן במגילת העצמאות. ההשלמה עם מציאות של פגיעה במשילות והתעלמות מהחוק, לצד רפיון מערכות הביטחון והאכיפה ושחיקת הממלכתיות, פוגעת אנושות ביכולתה של ישראל לתפקד כמדינת חוק אחראית השולטת בכוח המופעל בשמה. אוזלת יד זו מאיצה קריסת מערכות פנימיות, שוחקת את הלגיטימציה של ישראל, מבודדת אותה בזירה הבינלאומית ופוגעת קשות במעמדה בקהילת המדינות. כפי שמלמד הניסיון ההיסטורי, דמוקרטיה המוותרת על חובתה להגן על עצמה ולאכוף את החוק על כוחות רדיקליים בתוכה – מסכנת את עצם הישרדותה.

כיווני פעולה חיוניים ומיידיים:

א. **מאבק נחוש בטרור יהודי ובפשעה לאומנית.** על מערכת הביטחון ורשויות אכיפת החוק לפעול באופן שיטתי, רציף וללא משוא פנים למניעה, לסיכול, לחקירה ולהעמדה לדין של המעורבים באלימות לאומנית. לרשות המדינה עומדים כלים מבצעיים, מודיעיניים ומשפטיים משמעותיים – יש להפעילם באורח מתואם, להקצות להם משאבים מתאימים ולמדוד את התוצאות בפועל.

ב. **הקמת צוות משימה בין-ארגוני.** יש להקים צוות משימה מבצעי ומודיעיני קבוע, בהשתתפות פיקוד המרכז, משטרת מחוז ש"י, שב"כ, המנהל האזרחי והפרקליטות. הכוח יפעל על בסיס תמונת מודיעין משותפת, יעדים ולוחות זמנים מדידים וחלוקת אחריות ברורה. התיאום המבצעי בזירה יתבצע עם מפקד פיקוד המרכז.

ג. **גיבוי מדיני לגורמי אכיפת החוק.** הדרג המדיני נדרש להעניק לצה"ל, לשב"כ, למשטרה ולמערכת התביעה גיבוי פומבי ומעשי להפעלת סמכויותיהם בהתאם לדין. בתוך כך, יש להימנע מהתערבות פוליטית בהחלטות אכיפה פרטניות ומדה-לגיטימציה של מפקדים, חוקרים ותובעים בשל מילוי תפקידם. יש למפות את הפערים בין מאפייני האיום המתפתחים לבין יכולתן של מערכות הביטחון והאכיפה לספק לו מענה אפקטיבי, ולהבחין בין פערי סמכות, מדיניות, משאבים ויישום. ככל שהמסגרת הקיימת אינה נותנת מענה מספק, יש לבצע את ההתאמות הנדרשות על מנת לשפר את מנגנוני היישום, ובמידת הצורך לגבש ולקדם סמכויות נוספות, באופן ממוקד ומידתי ובכפוף לביקורת שיפוטית.

ד. **הבטחת הכפיפות המלאה של מערכי ההגנה היישוביים לסמכות המדינה.** יש להגדיר במדויק את תפקידי גדודי ההגמ"ר, הרבש"צים וכיתות הכוננות, לחדד את גבולות הסמכות ולהבטיח כי פעילותם תוגבל להגנת היישובים ולמשימות שאושרו במפורש בידי צה"ל. יש לאסור השתתפות עצמאית בפעולות אכיפה, עימות או פעילות אזרחית או אידיאולוגית מחוץ למסגרת הפיקוד הצבאית, ולחזק את מנגנוני ההכשרה, הפיקוח, התיעוד והדיווח על פעילותם ועל השימוש בנשק ובציוד שהמדינה העמידה לרשותם.

ה. **אכיפה מיידיית נגד מאחזים ופלישות בלתי מורשות.** יש לפנות לאלתר מאחזים לא חוקיים שהוקמו בשטח B (מנתונים אחרונים, כ-26). יש לפנות בעדיפות מוקדי חיכוך ואלימות. כאשר מתקיימים התנאים המשפטיים לכך, יש להשתמש בהליך המהיר לסילוק פלישה טרייה, תוך קביעת לוחות זמנים מחייבים וחובת הנמקה בכתב לכל עיכוב. בשטחי A יש לאכוף את איסורי הכניסה הקיימים. בשטחי B יש להוציא, לפי הצורך, צווי שטח צבאי סגור או צווי הרחקה ממוקדים, על בסיס הערכת סיכון.

- ו. **שימוש מידתי באמצעים מנהליים ואכיפת צווי הגבלה.** יש לאפשר שימוש במעצר מנהלי נגד ישראלים רק במקרים חריגים של סכנה ביטחונית חמורה ומיידית, כאשר אין חלופה אפקטיבית במסגרת ההליך הפלילי ובכפוף לביקורת שיפוטית. במקביל יש להקפיד על אכיפתם של צווי הרחקה והגבלה ולהפעיל, בכפוף להסמכה פרטנית ולפיקוח משפטי, אמצעי פיקוח טכנולוגיים למניעת הפרתם.
- ז. **שלילת ציוד ואמצעים ממי שעושה בהם שימוש בלתי חוקי.** יש להשעות לאלתר את הרשאת השימוש בנשק, ברכב, בטרקטורונים, באמצעי קשר ובציוד אחר שסיפקה המדינה, כאשר קיימת תשתית ראייתית לשימוש בהם לביצוע אלימות כלפי כוחות צה"ל ואזרחים פלסטינים. לאחר בדיקה פרטנית יש להשיב את הציוד למדינה, לשלול רישיונות לפי הצורך ולפתוח בהליך פלילי או משמעת. אין הכוונה לשלול מהמתיישבים את הזכות להגנה עצמית כדין.
- ח. **ייצוב הזירה הפלסטינית ומניעת קריסת הרשות הפלסטינית.** יש לגבש מדיניות שתמנע את התמוטטותה הכלכלית והמוסדית של הרשות, שתיצור ואקום שלטוני וביטחוני בזירה הפלסטינית אשר יעצים את מעגל האלימות ואת הנטל על ישראל. מדיניות זו צריכה לכלול הסדרה של העברת כספי הסילוקין, הרחבת פעילות כלכלית ותעסוקה בכפוף לבדיקות ביטחוניות, חיזוק מנגנוני הביטחון בתיאום עם ישראל וגיוס תמיכה בינלאומית – לצד דרישה לרפורמות שלטוניות ברשות, שקיפות תקציבית ומאבק בהסתה ובמימון טרור.
- ט. **בלימת השחיקה המדינית והבינלאומית.** לצד האכיפה, נדרשים גם גינוי מדיני ברור, שקיפות לגבי צעדים שננקטו ותוצאותיהם, דיאלוג יזום עם בעלות ברית וגורמים בינלאומיים וכן טיפול בגורמים ובתשתיות המזינים את האלימות. המטרה אינה "לשפר את תדמית ישראל", אלא לשקם את האמון בישראל כמדינת חוק – תנאי לחיזוק נכונותן של בעלות בריתה לעמוד לצדה בזירות המדיניות והבינלאומיות ולשימור חופש הפעולה הבטחוני שלה.